

ישראל קורצ'ק קורצ'ק
 ישראל תפרא קורצ'ק

מעבר לים

מאת: יאנוש קורצ'ק, כתבים ה', עמ' 301-304

תרגום: אורי אורלב

אם כן מרצ'ין עומד למכר היו את הבית, את כל המבנים הנוספים, את האסם, את דיר החזירים, את הסוסיים, את הכרפורה, את הפרה, את הפלג ואת הצלב ואפילו את עופות הבית: תרנגולות, תרנגול, את הרהיטים – הכל, אפילו את האדמה ואת הצלב השומר על שדהו. אם כן מרצ'ין עומד למכר היום את רכושו הדל שרכשו בעמל אביו, סבו, סבסבו ומי יודע כמה דורות עוד לפניו. זה מה שיהיה, ימכר את הכל, אך יקבל שיפפרטה¹ לעצמו, לאשתו ולילדיו ועוד שלוש מאות רובלים? הפסוף לא נחשב כאן, רק מה שנוח לדרך, העקר הוא השיפפרטה. שפפרטה – זוהי הרשעה מאת מלך ברזיל² להפגס לארצו. קשה מאוד לקבל הרשעה כזאת, מפני שמלך ברזיל מרשה לבוא לארצו רק לאנשים הגונים ממש, שאינם שתניים. רק לכאלה הודיעים מזה דורות פעובדים מסורים, שנהלו חיים של יראת-שמים, חיים מכבדים בארץ מולדתם. ברזיל היא הארץ. שם מפגז זהב בשדות כמו אבנים אצלנו. מרצ'ין סרב להאמין, אבל שליח המלך הסביר לו. איש אינו זקוק שם לזהב ואיש אינו אוסף אותו מן השדה, מפני שיש להם שם – מכונות. לנו יש סוסים שצריף להאכיל, ולהם יש מכונות, כמו הרפבות אצלנו, אלא שהמכונות לא נוסעות על פסים, ולא צריף להכניס לתוכן עץ או פחם, מפני שפכל מקום יש להם חשמל. אצלנו פרה נותנת חלב ושם מכונה נותנת חלב. צריף רק לפתח צנור וזורים חלב כמה שאתה רוצה. כאן צריף לחרש את השדה, ושם שולחים מכונה והיבול אסף לאחד. איזו ארץ!

מגדה בוכה מרב טפשות ורק מפחידה את הילדים.

מרצ'ין רתם את הסוס לכרפורה והוא נוסע לעגרה לגמר את הענין עם הגרמני, לקחת את השיפפרטה ואת הפסוף. שם לא יצטרף לרתם סוס, מפני שיש להם שם מכונות שהולכות מעצמן.

ישב ונסע.

השמש תלויה בשמים ושולחת את קרניה לארץ. השדה השחר מקבל גון צהבהב, כאלו פזרו עליו פרוגי זהב – כמו בברזיל. צלב העץ השחר מתנוצץ, כאלו היה עשוי זהב. היער הירק כאלו מרחו את צמרות העצים שלו בזהב מבריק.

מרצ'ין התעצב אל לבו וקרא בקול, כדי להחניק את העצב:

– דיו, קטני, דיו!

איך נוסעים שם על המכונות הללו? מענין, כרפורה לבד בלי סוס. או למשל המכונות האלה שנותנות חלב. בנדאי אין להם שם לא סוסים ולא פרות. המכונות בשדה. הן אדם יושב לו בצל הבית ומסתכל. והנה אחת-שתים! תלם אחר תלם! ממש פלא, מה יש לדבר!

הכניסה נצבת על גבעה ולרגליה בית-קברות. שם קבורים אביו, אבי-אביו, סבסבו.

מרצ'ין הצטלב. הוא התעצב אל לבו וקרא בקול, כדי להחניק את העצב:

¹ כרטיס אוניה – ניתן בדרך כלל למהגרים לאמריקה הצפונית והדרומית. בסוף המאה ה-19 סבבו סוכני גיוס מיוחדים באירופה המזרחית ומכרו כרטיסי הפלגה. לעיתים קרובות כללו אלה גם הבטחת עבודה באמריקה.

² לא מדויק: משנת 1889 ברזיל היתה רפובליקה ובראשה עמד המרשל פונסקה, נשיאה הראשון. ההגירה מפולין בחיפוש אחר פרנסה יצאה בעיקר משטח פולין שתחת הכיבוש הפרוסי, ויותר מאוחר גם משטחי הכיבוש האחרים; אחרי מלחמת העולם הראשונה היגרו מפולין 100 אלף בני אדם. בפי העם נקראה התופעה בשם "הקדחת הברזילאית".

– דיו, קטני, דיו!

הלאה משים היער נעשה יותר צפוף. כשהיה ילד פחד מן היער. אמרו ששוכנות בו רוחות. הוא אף פעם לא ראה את הרוחות הללו, אבל פחד. ולמרות שפחד היה הולך ליער לאסוף אבנים, פטריות.

הכפר השכו, כאן גר ברגילו – ידידו הטוב. הידידות עברה מן הסבים לנכדים. כבר שלושה דורות של אחוה. לא היה די מקום על עור שלם של שור כדי לכתב את כל מה שעברו הסבים יחד. מרצין נאנח אנחה כבדה, כאילו משא כבד מעיק על לבו.

– דיו, קטני, דיו!

היה לו בברזיל הרבה זמן פנוי. לא לעשות כלום, רק לאכול, לשנות ולישן, הכל עושה המכונה. נכון שאיש לא זקוק שם לזהב. אבל למה סקול לא כותב שום דבר? כבר ארבע שנים מאז שנסע, הבטיח לשלח פסוק לכלם, הבטיח לבוא בעצמו ולהסביר הכל על הארץ ההיא. ההצלחה משפחה מהר את חבריך. אבל מרצין לא ישפח, נבוא לכאן וינח עמו את כל הכפר. אבל הוא שומע קול האומר לו שלא יוכל לקחת את הכפר, רק את האנשים, לא יוכל לקחת את הפנסיה, את הצלב, את בית הקברות, את היער...

– דיו, קטני!

מרצין חדל לחשב והתבונן סביבו, בשמים, באדמה, בעצים, בבתים, בסוסו האפר, בפרות הרועות, בצלבים הנצבים על אסיהדרך – דיו, קטני, דיו!

עצר את הסוס. עכשו יכול היה לעצר. בבית חשש שילחצו עליו, שינדנדו, חמק היום ממש בגנבה. יותר קשה מהכל היתה השיחה עם הכפר. כן, הכפר כמו כפר, חושש שאולי אין שם כנסיות פאלה כמו כאן. אפילו נתן לו ספר ובספר כתוב, שהעם בברזיל רע וחסר אמונה. אבל מה זה אכפת לו – מה אכפת למרצין? פעמים כבר נסוג, נמלט מן החתימה, אבל היום הוא חזב, או לכאן או לכאן. מלך ברזיל כבר כועס עליו. ואולי לא לנסע ולא למכר את האדמה? טוב, נחיה ונראה.

מרצין חשב וחשב, הסתכל סביב והסתכל, לא ידע למה הוא חושב, למה הוא מסתכל, והרגשת החנק גברה בחזהו.

העירה.

– הנה אתה, מרצין, כבר חכינו לך הרבה זמן. בוא, נשתה קצת וודקה. מרצין בקש לומר משהו, אבל לא ידע מה. הלך למסבאה, שתה פוסית, ועוד אחת. אחר כך ישבו ושתו בירה. אחר כך הלכו יחד למשרד; קראו שם באזני מרצין את תכו המסמך פלו והוא הקשיב בתשומת לב, וכשננתנו לו עט בידי שפחתם, טמן מרצין את ידו בחיקו ואמר:

– לא אחתם.

– למה?

– מפני שאני לא רוצה למכר את האדמה ואת הבית.

– אז לא תקבל את השיפכרטה.

– אז לא.

אולי הבין מרצין שעמד למכר לא רק את הבית והאדמה, אלא גם את השמים, את הפנסיה, את היערות, את ידידיו, את ילדו, את בית הקברות שם טמונות עצמותיהם של אבותיו. מרצין מאמין עד עצם היום הזה שבארצו של מלך ברזיל השדות מכסים סלעים מזהב, שמכונות חורשות שם והאדם אינו עושה דבר רק אוכל, שותה וישן, ולמרות זאת גם היום לא היה מוכר את אדמתו תמורת שפכרטה – אותה הרשאה להפנס לארץ הפלאים, העלש והתענוגות.

